

MADDE 9.2 BİLDİRİMİ

Cox / Türkiye (no. 2933/03) Başvurusu

ile ilgili olarak

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ (İFÖD)

tarafından sunulmuştur.

10.10.2023

İFÖD, İfade özgürlüğünü savunan ve destekleyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur.

DGI İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü

AİHM Kararlarının İnfazı Dairesi

F-67075 Strasbourg Cedex

FRANSA

10.10.2023

İfade Özgürlüğü Derneği'nin ("İFÖD") Cox/Türkiye (no. 2933/03) Davasına Madde 9.2 bildirimidir.

I. Giriş

1. Bu bildirim, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olan ve Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğünü korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen İfade Özgürlüğü Derneği ("İFÖD") tarafından hazırlanmıştır. İFÖD, Bakanlar Komitesi'ni ("Komite") **Cox/Türkiye (no. 2933/03) davasında** Türk Hükümetinin genel tedbirleri tam ve etkili bir şekilde uygulamadaki süregelen ihmallerine ilişkin son gelişmeler hakkında bilgilendirmektedir.
2. Türk Hükümeti *Cox/Türkiye* kararı hakkında 17.06.2021 tarihinde¹ bir Eylem Raporu sunmuştur. Ancak bu Eylem Raporu, Hükümetin 18.06.2015 tarihinde sunduğu bir önceki Eylem Raporu ile neredeyse aynıdır.² Hükümet, son Eylem Raporu'nu 11.05.2023 tarihinde sunmuştur, bu sunumda son rapor incelenecektir.³
3. İFÖD, 03.01.2022 tarihinde *Cox/Türkiye* kararıyla ilgili olarak İçtüzüğü'nün 9/2. maddesine göre ilk bildirimini yapmıştır.⁴ Bu bildirimde İFÖD, Mahkeme ve Bakanlar Komitesi tarafından gözlemlenen yapısal problemlerin devam ettiğini ve Türk Hükümeti tarafından uygun şekilde ele alınmadığını gösteren örnekleri Komite'ye sunmuştur. Ayrıca Komite'nin 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntılı verileri Hükümet'ten talep etmesini istemiştir. İFÖD, Hükümet tarafından sunulan örneklerin 2014 yılına ait olduğunu, Suriye'deki çatışmanın neden olduğu *kitleysel* göçün ardından, yabancıların ifade özgürlüğü haklarını kullandıktan sonra sınır dışı edildiği veya cezai kovuşturmayaya maruz kaldığı birçok benzer başka olayların meydana geldiğini ileri sürmüştür. Bu nedenle İFÖD, Komite'den Hükümet'ten, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54(d) maddesi uyarınca yabancıların sınır dışı edildiği ve Türkiye'ye yeniden giriş yasağı getirildiği Anayasa Mahkemesi de dahil olmak üzere yakın tarihli yargı uygulamalarından örnekler sunmasını talep etmiştir.
4. Bu bildirim amacı, yabancıların ifade özgürlüğü ile ilgili olduğu ölçüde 6458 sayılı Kanun'un son dönemdeki uygulaması hakkında Komite'yi bilgilendirmektir. Bu amaçla, ilk olarak, *Cox/Türkiye* Davasının yürütülmesine ilişkin kısa bir arka plan sunulacaktır. İkinci olarak, Hükümet'in 11.05.2023 tarihli son Eylem Raporu incelenecektir. Üçüncü olarak, kamu düzeni ve güvenlik gerekçeleriyle Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyen veya sınır dışı edilen gazeteci ve akademisyenlere ilişkin güncel örnekler sunulacaktır. Son olarak İFÖD, 6458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 10. maddesindeki**

¹ DH-DD(2021)618.

² DH-DD(2015)669.

³ DH-DD(2023)596

⁴ İFÖD'ün Cox kararının infazına ilişkin 03.01.2022 tarihli görüşüne bakınız: DH-DD(2022)59, [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2022\)59E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2022)59E).

öngörülebilirlik şartını karşılamadığını ve kamu otoritelerinin yetkilerini kötüye kullanmalarına karşı **herhangi bir güvence sağlamadığını** ileri sürecektir.

II. Cox/Türkiye Davasının Arka Planı

5. Cox/Türkiye Davası, öğrenci ve öğretim görevlisi olarak Türkiye’de önemli bir süre geçirmiş olan Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı başvuranın, 1986 yılında İçişleri Bakanlığı’nın kararıyla Türkiye’den sınır dışı edilmesine ilişkin idari karar nedeniyle ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgilidir. İçişleri Bakanlığının kararında ayrıca, başvuranın geri dönmesi halinde yeniden giriş yasağı da öngörülmüştür. Başvurucu 1996 yılında Türkiye’ye döndüğünde de giriş yasağı uygulanmıştır. Sınır dışı edilme ve tekrar giriş yasağı, başvuranın siyasi konulardaki görüşleri ve ifadeleri ile ilgilidir. Her ne kadar başvuran bu ifadeleri nedeniyle mahkûm edilmemiş ve yargılanmamış olsa da idari karara karşı yaptığı itirazın ardından Ankara İdare Mahkemesi, başvuranın siyasi fikir ve faaliyetlerinin milli güvenlik ve siyasi zorunluluklarla bağdaşmadığı gerekçesiyle başvuranın itirazını reddetmiştir.⁵ Başvuranın temyiz ve karar düzeltme talepleri de 2000 ve 2001 yıllarında Danıştay tarafından reddedilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“**Mahkeme**”), başvurana ifadeleri nedeniyle uygulanan yasağın, tartışmalı ifadelerin de hoşgörü ve geniş görüşlülük gerektirebileceğini göz önünde bulundurarak, Sözleşme’nin 10 § 2 maddesi anlamında demokratik bir toplumda gerekli olmadığını ve uygulanan yasağın başvuranın ifade özgürlüğü hakkını basturmak için uygulandığını tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, yerel mahkemelerin başvuranın ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi haklı gösteremediğini de eklemiştir.
6. Cox /Türkiye Davası, Türkiye’de yabancı uyrukluların ifade özgürlüğünden **tam ve etkili bir şekilde** yararlanmasına ilişkin **yapısal problemleri**, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 54 (d) maddesinin uygulanmasından kaynaklanan kısıtlamalara karşı yabancılar için **yasal güvencelerin bulunmaması** bağlamında ortaya koymaktadır. Bu hüküm uyarınca, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınabilmektedir. Haklarında 54(d) maddesi uyarınca sınır dışı kararı verilenler için aynı kanunun 9. maddesi uyarınca ülkeye yeniden giriş yasağı kararı da verilebilmektedir. Bu davanın önemi, yetkililerin eleştirel ifadelerle karşı belli bir hoşgörü göstermediğini ve yabancılar için keyfi olarak sınır dışı kararları verildiğini ve akabinde Türkiye’ye yeniden girişlerinin yasaklanmasına karşı yasal güvencelerinin bulunmadığını göstermesidir.

III. Hükümetin 11.05.2023 Tarihli Eylem Raporu

7. 11.05.2023 tarihinde, Türk Hükümeti Cox/Türkiye Davasına ilişkin yeni bir Eylem Raporu sunmuştur.⁶ Eylem Raporu büyük ölçüde bir önceki Eylem Raporunun tekrarı niteliğinde olmakla birlikte, Hükümet içtihatla ilgili ilave gelişmelerden bahsetmiştir. Hükümet mevcut davanın münferit bir olay olduğunu savunmuştur. Bu argümanı desteklemek üzere Hükümet, benzer bir olayın meydana gelmediğini ve Hükümete iletilen başka bir dava ya da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde bekleyen başka bir başvuru bulunmadığını iddia etmiştir. Türk Hükümeti ayrıca, hâkim ve savcılara daha özgürlükçü bir bakış açısı kazandırmak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen eğitim ve farkındalık artırma faaliyetleri hakkında Komite’yi bilgilendirmiştir.
8. En baştan belirtmek gerekir ki, **Eylem Raporu’nda** sunulan bilgiler yasal ve pratik açılardan **eksik ve yanıltıcıdır**.
9. Son Eylem Raporu’nda Hükümet, bir adet Anayasa Mahkemesi, dört adet Danıştay ve beş adet Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Dairesi kararını örnek olarak sunmuştur. Aşağıda ayrıntılı

⁵ Bkz. Cox/Türkiye, no. 2933/03, 20.05.2010, § 15.

⁶ DH-DD(2023)596.

olarak açıklanacağı üzere, bu kararların hiçbiri *Cox v. Türkiye* davasına uygun bir örnek olarak kabul edilemez.

A. Anayasa Mahkemesi'nin A. G. kararı (Başvuru No. 2018/6143)

10. Anayasa Mahkemesi'nin ("**AYM**") A.G. kararı (Başvuru No. 2018/6143, 16.12.2020, Resmî Gazete, 25.02.2021, no 31406), Çeçen etnik kökenli bir Rusya vatandaşına uygulanan sınır dışı etme ve giriş yasağı kararı ile ilgilidir. Karardan anlaşıldığı üzere başvuru Grozni'de bombalı bir saldırıda yaralanmış ve saldırıda bir bacağını kaybetmiştir. Bunun ardından, "Çeçenlere yönelik baskı ve zulümden kaçmak için" 2005 yılında ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmiştir. (§ 8) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2015 yılında başvurana ikamet izni vermiştir. Başvurucunun 28.10.2013 tarihinde evlendiği Rusya Federasyonu vatandaşı eşi ve reşit olmayan dört çocuğu 2014 yılında Türk vatandaşlığına geçmiştir.
11. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün 30.03.2016 tarihli yazısında, 30.03.2016 tarihinde Atatürk Havalimanı dış hatlar geliş katında başvuru ve yanında bulunan Rus uyruklu iki kişiden şüphelenilerek ifadelerine başvurulduğu, çelişkili ifadeleri nedeniyle çatışma bölgeleri ile irtibatlarının olabileceğinin değerlendirildiği belirtilmiştir. Başvuru polis sorgusunda; Rus (Çeçenistan) uyruklu olduğunu, en son 17.05.2005 tarihinde Atatürk Havalimanı'ndan pasaportu ile Türkiye'ye giriş yaptığını, oturma izni olduğunu, bir tanıdığı ile görüşmek için arkadaşları ile birlikte havalimanına geldiğini ve terör örgütleri ile herhangi bir bağlantısının olmadığını beyan etmiştir.
12. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün yazısı üzerine 30.03.2016 tarihinde başvuru hakkında sınır dışı ve idari gözetim kararı alınmıştır. Ayrıca 13.04.2016 tarihinde "genel güvenlik" gerekçesiyle G-87 tahdit kodu oluşturularak ülkeye giriş yasağı getirilmiştir.
13. Anayasa Mahkemesi, başvuru özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. AYM, "ülkeye giriş yasağına ilişkin idari ve yargısal kararlardaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında yeterli olmadığına" ve "kamu düzeni ve güvenliğinin korunmasındaki kamu yararı ile başvuru aile hayatına saygı hakkı arasında bir dengeleme yapılmadığına" hükmetmiştir. Dolayısıyla "kararlarda yer alan unsurlar bu dengelemeye imkân verecek kadar ayrıntılı ve açık değildir" (§ 57).
14. AYM'nin yukarıda sunulan gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, **Hükümet tarafından sunulan karara konu Sözleşme maddesi ile Cox/Türkiye davasında incelenen Sözleşme maddesi aynı hakka ilişkin değildir.** AYM, başvuru silahlı bir çatışmada yabancı savaşçı olduğuna dair herhangi bir somut delil olmaksızın, ailesinin geri kalanının yaşadığı Türkiye'ye yeniden girişinin yasaklanması nedeniyle özel hayatın gizliliği ve aile hayatı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Ne yasağın gerekçesi ne de AYM'nin değerlendirmesi, başvuru ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasyla ilgilidir. Kararın *locus decidendi'sinin* veya *obiter dictum'unun* Mahkeme'nin *Cox/Türkiye* kararındaki muhakeme ve bulgularıyla ilgisi yok denecek kadar azdır. AYM'nin başvuruya ilişkin ihlal tespit etmesinin temel nedeni, giriş yasağının başvuru Türkiye'deki aile hayatı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmemesidir. Bu nedenle, sunulan karar, *Cox/Türkiye* karardan kaynaklanan genel tedbirlerin uygulandığının göstergesi olamaz.

B. Danıştay Kararları

15. Hükümet tarafından sunulan Danıştay 10. Dairesi kararlarının (2016/16059 E., 2021/3251K., 10.06.021; 2016/3770 E., 2021/2312 K., 17.05.2021; 2016/2309 E., 2021/2311 K., 17.05.2021; 2016/1132 E., 2020/80 K., 29.01.2020) hiçbiri ilgili kişilerin ifade özgürlüğünü kullanmaları sonucunda sınır dışı edilmelerini ve ardından yeniden giriş yasağı kararı uygulanması hakkında olmadığından söz konusu Avrupa Mahkemesi kararının uygulanmasıyla ilgili değildir. Ayrıca kararlarda *Cox/Türkiye* kararına da atıfta bulunulmamıştır.

16. Danıştay 10. Dairesi'nin hukuki ve pratik gerekçelerinin, ifade özgürlüğü hakkı bir yana, Sözleşme haklarının kullanılmasıyla çok az ilgisi vardır. Bu nedenle, bu kararların *Cox/Türkiye* davasının uygulanması bağlamında herhangi bir değeri olduğu düşünülemez. Olsa olsa, herhangi bir somut kanıt veya gösterge olmaksızın yabancıları silahlı çatışmalarla ilişkilendiren idari kararların keyfiliğini ortaya koymaktadırlar.

C. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Daire Kararları

17. Yukarıda belirtildiği üzere, Hükümet, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Dairesi'nin beş örnek kararını sunmuştur (2023/1648 E., 2023/2368 K., 13.04.2023; 2023/1887E., 2023/2367 K., 13.04.2023; 2023/2437E., 2023/2366 K., 13.04.2023; 2022/4744 E., 2022/2911 K, 07.09.2022; 2022/1280 E., 2022/1534 K., 06.04.2022). Danıştay kararlarında olduğu gibi, bu kararlardan dördü ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasıyla ilgili değildir.
18. Ancak, kararlardan bir tanesi (2023/2437 E., 2023/2366 K., 13.04.2023) en azından olaylar itibariyle ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasıyla ilgilidir. Olayların detayı karşı oydan anlaşılan kararda, bir Türk vatandaşının "Ben muz yiyemiyorum, onlar kilolarca muz yiyebiliyor" dediği bir sokak röportajının ardından, 02.11.2021 tarihinde TikTok hesabı üzerinden abartılı bir muz yeme videosu paylaşan bir Suriye vatandaşı söz konusudur. Bu video, sosyal medya platformlarında birçok Suriye vatandaşı tarafından paylaşılmış ve Türk kamuoyundan tepki çeken yorumlara neden olmuştur. Akabinde suç duyurusunda bulunulmuş ve gelen tepkiler üzerine videoyu kaldırdığı anlaşılmıştır. Paylaşım yapan kişi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 216/1 maddesi uyarınca "Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama" suçundan yargılanmış ve suçsuz bulunmuştur. Ancak beraat kararının gerekçesi video paylaşımının ifade özgürlüğü sınırları içinde olduğu değerlendirmesine değil, aksine savcılığın "sanığın iddia edilen suçu işlediğini" kanıtlayamamış olmasına dayanmaktadır. Sınır dışı kararına karşı yapılan itiraz Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Dairesince oy çokluğuyla kabul edilmiştir.
19. Her halükârda, yukarıdaki Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. Dairesi kararı dahil olmak üzere Hükümet tarafından sunulan hiçbir karar *Cox/Türkiye* davasıyla ilgili değildir ve *Cox/Türkiye* kararının uygulandığına dair bir gösterge olarak değerlendirilmemelidir.

IV. Gazeteci ve entelektüellere uygulanan giriş yasaklarının son örnekleri

20. Hükümetin davanın münferit olduğu yönündeki iddiasını çürütmek için, kamu düzeni ve güvenliği gerekçesiyle Türkiye'ye girişleri engellenen veya sınır dışı edilen gazeteci ve entelektüellere ilişkin güncel örnekler verilecektir. Öncelikle, aşağıda birkaç örnekle gösterileceği üzere, son yıllarda çok sayıda yabancı gazetecinin Türkiye'ye girişi yasaklanmıştır. Hükümet bu yasaklar için her zaman açık gerekçeler sunmamıştır ancak bu yasakların genellikle Kürt meselesi, Suriyeli mülteciler, Türk hükümetinin muhaliflere yönelik baskılar ve azınlıklara yönelik muameleler de dahil olmak üzere çeşitli konularda eleştirel haberciliği susturma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.
21. Bu konudaki örnekler, yasaklamaya muhatap olan kişilere verilen güvenlik kodlarına göre değişiklik göstermektedir. Kuzey Kıbrıs vatandaşlarının Türkiye'yi ziyaret etmeleri için uygulanan standart prosedüre göre vizeye ihtiyaç duyulmazken, 2019'dan bu yana Kuzey Kıbrıs'lı gazetecilerin ve aktivistlerin Türkiye'ye girişi için vize almalarını gerektiren yeni bir uygulama ortaya çıkmıştır. Buna ilişkin kısıtlama kodu N-82 olarak adlandırılmış ve "girişi önceden izne tabi olan yabancı" anlamına gelmektedir.⁷ Gazetecilerin vize başvurularının rutin olarak reddedildiği bildirildiğinden, vize zorunluluğu *fili* bir giriş yasağı anlamına gelmektedir.

⁷ Güvenlik kodları 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca sınıflandırılarak uygulanmaktadır.

22. G-82 güvenlik koduyla girişine izin verilmeyen ikinci kategorideki kişiler ise yabancı gazeteciler, akademisyenler ve sivil toplum üyeleridir. G-82 kodu “ulusal güvenliğe karşı faaliyetler” anlamına gelmektedir ve ağırlıklı olarak istihbarat servisinin tuttuğu ve verdiği bilgilere dayanmaktadır.⁸
23. Türk hükümeti 2019 yılından bu yana Türk hükümetini eleştiren Kıbrıslı Türk gazetecilerin ve sivil toplum üyelerinin Türkiye’ye girişine izin vermemektedir. Örneğin, gazeteci Ulaş Barış’ın 15.04.2023 tarihinde Türkiye’ye girişine izin verilmemiştir. Barış’a, N-82 kısıtlama kodu uyarınca ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu düşünülen kişiler listesinde yer aldığı için girişine izin verilmediği bildirilmiştir.⁹
24. Bu örnek, Türk hükümetinin Kıbrıslı Türk gazetecilere giriş izni vermediği tek örnek değildir. Son yıllarda, aralarında Kıbrıs Türk devlet televizyonunun eski müdürü Aysu Basri Akter’in de bulunduğu çok sayıda gazetecinin ülkeye girişine izin verilmemiştir. Akter kısa bir süre önce bir Kıbrıs gazetesinde Ankara’nın Kıbrıs Türk toplumunun iç siyasi meselelerine yönelik bir dizi dış müdahalesini belgeleyen özel bir haber yayınlamıştır.¹⁰ Bunun üzerine N-82 koduyla girişine izin verilmeyen Akter’e vize aldıktan sonra Türkiye’ye gidebileceği söylenmiş ancak Akter’in Lefkoşa’daki Türk Büyükelçiliği’ne yaptığı başvuru başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Akter havaalanında 19 saat gözaltında tutulduktan sonra Kıbrıs’a sınır dışı edilmiştir.
25. Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı döneminde basın bürosunu yöneten gazeteci Ali Bizden, 06.07.2021 tarihinde İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı’nda kendisine G-82 kodu uyarınca 08.09.2020 tarihinden itibaren 5 yıl süreyle ülkeye giriş yasağı konulduğunun söylendiğini ifade etmiştir.¹¹ Kuzey Kıbrıs eski Cumhurbaşkanı Akıncı’nın AKP hükümetinin Kıbrıs siyasetine müdahil olmasını eleştirdiği bilinmektedir ve hükümetin son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Akıncı’nın rakibini desteklediğine dair güçlü göstergeler bulunmaktadır.¹²
26. Araştırmacı ve yazar Dr. Ahmet Cavit An da Temmuz 2021’de İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı’ndan giriş yasağı gerekçesiyle Türkiye’ye girişine izin verilmeden sınır dışı edilmiştir. Çocuk doktoru ve Kıbrıs hakkında çok sayıda kitap ve makalenin yazarı olan An, kız kardeşiyle birlikte İstanbul üzerinden İzmir’e gitmek üzere İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı’na gelmiştir ve pasaport kontrolündeki görevliler tarafından G-82 tahdit kodu gerekçe gösterilerek ülkeye girişine izin verilmemiştir.¹³
27. 10.10.2021 tarihinde, gazeteci ve Kıbrıs Türk Basın Sendikası Başkanı Ali Kışmir, İstanbul Havalimanı’nda kısa bir süre gözaltına alınmış ve ardından “giriş yasağı” nedeniyle Türkiye’den sınır dışı edilmiştir. Kışmir, bu olay yaşanırken Avrupa Gazeteciler Federasyonu’nun (“European Federation of Journalists”) Hırvatistan’daki yıllık toplantısından dönmektedir. PCR testi

⁸ *Ibid.*

⁹ Diken, Cenk Mutluyakalı, “Kıbrıslı Türk muhalif gazetecilere Türkiye duvarı”, 17.04.2023, <https://www.diken.com.tr/kibrisli-turk-muhalik-gazetecilere-turkiye-duvari/>

¹⁰ CoE, Safety of Journalists Platform, Alert No. 231/2022, “Cypriot Turkish Journalist Aysu Basri Akter Denied Entry to Türkiye”, 28.07.2022, <https://fom.coe.int/en/alerte/detail/107637828;globalSearch=true>

¹¹ Yenidüzen, “Cumhurbaşkanlığı eski iletişim koordinatörü Türkiye’ye alınmadı”, 06.07.2021, <https://www.yeniduzen.com/cumhurbaskanligi-eski-iletisim-koordinatörü-turkiyeye-alinmadi-142083h.htm>.

¹² BBC News Türkçe, “Mustafa Akıncı'dan Erdoğan'ın 'külliye müjdesine' tepki: 'Devletlerin itibarı, binalarının ihtişamı ile ölçülmez”, 21.07.2021, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-57907231>.

¹³ Nikolaos Stelya, Gazete Duvar, “Türkiye'nin 'yasaklı Kıbrıslılar' listesi genişliyor: Araştırmacı yazar Dr. An geri gönderildi”, 12.07.2021, <https://www.gazeteduvar.com.tr/turkiyenin-yasakli-kibrislilar-listesi-genisliyor-arastirmaci-yazar-dr-an-geri-gonderildi-haber-1528336>.

yaptırmak üzere Türkiye'ye giriş yapmayı planlayan Kişmir, pasaport kontrolünden geçmeye çalışırken giriş yasağını öğrenmiştir.¹⁴

28. 25.02.2022 tarihinde Mağusa İnisyatifi üyesi, Cumhuriyetçi Türk Partisi eski milletvekili, Unite Cyprus Now ve barış aktivisti Dr. Okan Dağlı'nın da G-82 kısıtlama koduna dayalı giriş yasağı nedeniyle Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir.¹⁵ Benzer şekilde "Sol Hareket" heyeti de Haziran 2022'de Kıbrıs sorunu gündemiyle Türkiye'deki muhalif parti ve örgütlerle temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye gelmiştir. "Sol Hareket" Genel Sekreteri Abdullah Korkmazhan'ın Türkiye'ye girişine G-82 kısıtlama kodu gerekçe gösterilerek izin verilmemiştir.¹⁶
29. Ayrıca, 20.05.2022 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Mustafa Akıncı'yı aktif olarak destekleyen müzisyen ve folklorist Can Sözer'in de Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir.¹⁷ 27.09.2022 tarihinde, bir dizi resmi ziyarette bulunmak üzere parti heyetiyle birlikte Kuzey Kıbrıs'tan Ankara'ya gelen yazar ve "Bağımsızlık Yolu" Genel Sekreter Yardımcısı Münür Rahvancıoğlu'nun Türkiye'ye girişine N-82 kısıtlama kodu gerekçe gösterilerek izin verilmemiştir.¹⁸ 16.11.2022 tarihinde Kıbrıs'ta yayımlanan *Havadis* gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Başaran Düzgün'ün Türkiye'ye girişine yine N-82 tahdit kodu nedeniyle izin verilmemiştir. Gazeteci, Türkiye hükümetinin Kuzey Kıbrıs'ın iç politikasına müdahale ettiğini ve müdahalelere ilişkin yaptığı eleştiriler sebebiyle Türkiye'ye girişinin yasaklandığını belirtmiştir.¹⁹
30. Ekim 2021'de, Türkiye'nin politikalarını eleştiren Kuzey Kıbrıslı entelektüel, yazar, gazeteci ve siyasetçinin ülkeye girişinin yasaklandığı bir 42 kişinin olduğu liste haberlere konu olmuştur. Aralarında eski KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın da bulunduğu listedekilerin "Türkiye'nin ulusal güvenliğine tehdit oluşturdukları" gerekçesiyle beş yıla kadar ülkeye girişlerine izin verilmeyeceği iddia edilmiştir. G82 kısıtlama kodu uyarınca "yasaklı Kıbrıslı Türkler"²⁰ listesine ilişkin kararın Eylül 2020'de alındığı iddia edilmiştir. Eski İçişleri Bakanlığı Sözcüsü İsmail Çataklı, bu haberin yalan olduğunu iddia eden bir açıklama yapmıştır.²⁰
31. Türk hükümetinin Kıbrıslı Türk gazetecilere, akademisyenlere ve siyasetçilere ülkeye giriş izni vermemesi, muhalif sesleri bastırmaya yönelik kasıtlı bir uygulamayı temsil eden **bariz bir sansür örneğidir**. Hükümet, bu kişilerin ülkeye girişini sistematik olarak engelleyerek, kritik konularda haber yapma ve resmi uygulamalara karşı görüşlerini ifade etmelerini etkili bir şekilde kısıtlamaktadır. Muhalefeti susturmaya yönelik bu yöntem, sadece özgür basın ilkelerinin içini boşaltmakla kalmamakta, aynı zamanda demokratik fikir paylaşımını ve kamuoyuna bilgi akışını da engellemektedir. Bu tür uygulamalar, Türk hükümetinin medya özgürlüğü ve ifade özgürlüğüne yaklaşımında şeffaflık, hesap verebilirlik ve temel hakların korunması konularında endişelere yol açmaktadır. Kıbrıslı gazeteciler, entelektüeller ve eski Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'ya yönelik bu uygulamanın onlarca yıldır devam eden Kıbrıs sorununa barışçıl bir çözüm

¹⁴ International Press Institute, "Turkish Cypriot journalist banned from entering Türkiye" 14.10.2021, <https://freeTürkiyejournalists.ipi.media/turkish-cypriot-journalist-banned-from-entering-Türkiye/>.

¹⁵ Yenidüzen, "Dr. Okan Dağlı da Türkiye'ye alınmadı" 25.02.2022, <https://www.yeniduzen.com/dr-okan-dagli-da-turkiyeye-alinmadi-150067h.htm>.

¹⁶ Kıbrıs Postası, "Sol Hareket Genel Sekreteri Korkmazhan'ın Türkiye'ye girişine izin verilmedi", 27.06.2022, https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n428459-sol-hareket-genel-sekreteri-korkmazhanin-turkiyeye-girisine-izin-verilmedi.

¹⁷ Bugün Kıbrıs, "Müzisyen, halk bilimci Can Sözer de Türkiye'ye giriş yapamadı", 20.05.2022, <https://bugunkibris.com/2022/05/20/muzisyen-halk-bilimci-can-sozer-de-turkiyeye-giris-yapamadi/>.

¹⁸ Bianet, Ceren İskit, "Kıbrıslı yazar Münür Rahvancıoğlu Türkiye'ye alınmadı", 27.09.2022, <https://m.bianet.org/bianet/yasam/267677-kibrisli-yazar-munur-rahvancioglu-turkiye-ye-alinmadi>

¹⁹ Committee to Protect Journalists, "Cypriot journalist Başaran Düzgün denied entry into Türkiye", 06.12.2022, <https://cpj.org/2022/12/cypriot-journalist-basaran-duzgun-denied-entry-into-Türkiye/>.

²⁰ Bkz. <https://twitter.com/ismailcatakli/status/1448258426514067468>

bulunmasına verdikleri destek nedeniyle olduğu sonucuna varmak için güçlü göstergeler mevcuttur. Bu tür görüşler resmî açıklamalara ve Türkiye'nin askeri çıkarlarına ters düştüğü için, bazı kişilerin Türkiye'ye girişi yasaklanmıştır.

32. Kıbrıslı Türk gazeteci ve entelektüellerin yanı sıra, *Cox/Türkiye* kararını takip eden yıllarda birçok farklı ülkeden çok sayıda gazetecinin Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir. Örneklere ulaşmak zor olmayıp bu bildirimde birkaçı aktarılacaktır. Örneğin 09.09.2015 tarihinde Hollandalı gazeteci Frederike Geerdink, Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde bir gösteriye katıldığı gerekçesiyle gözaltına alınmış ve sınır dışı edilmiştir.²¹ 09.02.2016 tarihinde Norveç gazetesi Aftenposten, İstanbul muhabiri Silje Ronning Kampesaeter'a, nişanlısı Kürt olduğu için Türkiye'de basın kartı verilmediğini ve sınır dışı edildiğini bildirmiştir.²² 16.03.2016 tarihinde ise 25 yılı aşkın bir süredir Türkiye'de yaşayan İngiliz akademisyen Chris Stephenson, Newroz kutlamaları için hazırlanan davetiyeyi bulundurduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmiştir. Chris Stephenson, terör propagandası yapmakla suçlanan üç "Barış Akademisyenine" destek vermek için gittiği İstanbul Çağlayan Adliyesi'nde gözaltına alınmıştır.²³ Stephenson'ın ülkeye dönmesine izin verilmesinin ardından terör propagandası yapma suçundan hakkında hukuki süreç başlatılmış ve beraat etmiştir.²⁴
33. Ayrıca, 17.03.2016 tarihinde, Almanya'nın önde gelen haber dergilerinden Spiegel Online Dergisi'nin Türkiye muhabiri Hassain Kazım, akreditasyonu uzatılmadığı için Türkiye'den ayrılmak zorunda kalmıştır. Kazım, 301 kişinin hayatını kaybettiği Soma maden patlamasının ardından yazdığı bir makalenin ardından ölüm tehditleri alması üzerine 2014 yılında Türkiye'den geçici olarak ayrılmıştır.²⁵ Benzer şekilde, 19.04.2016 tarihinde, Alman kamu yayın kuruluşu ARD'nin muhabiri olan ve Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında hicivli bir video yayınlanan Volker Schwenck'in Türkiye'ye girişine izin verilmemiştir. Schwenck, o dönemde Suriyeli mültecilerle ilgili haber yapmak üzere Türkiye'ye girmek istemiştir.²⁶ BBC Türkçe Haber Servisi'ne göre, 23.04.2016 tarihinde Yunan foto muhabiri Giorgos Moutafis Türkiye üzerinden Libya'ya geçmek için İstanbul'a gelmiştir ancak girişine izin verilmemiştir. Moutafis, adının bir listeye alındığını öğrendiğini belirtmiştir.²⁷
34. 25.04.2016 tarihinde, Guardian, Al Jazeera, Foreign Affairs ve diğer benzer gazetelerde yazan serbest muhabir David Lapeska, Reuters'a yaptığı açıklamada, İstanbul Atatürk Havalimanı'ndaki göçmenlik memurlarının kendisine, vizesine "giriş yasağı" konulduğu ve bu nedenle ABD'ye

²¹ Bianet English, "Journalist Frederike Geerdink Detained in Yüksekova", 07.09.2015, <https://m.bianet.org/bianet/media/167439-journalist-frederike-geerdink-detained-in-yuksekoa#:~:text=Geerdink%20announced%20she%20was%20detained,of%20them%20could%20take%20time.>

²² International Press Institute, "Turkey denies accreditation to Norwegian correspondent", 04.09.2015, [https://ipi.media/turkey-denies-accreditation-to-norwegian-correspondent/.](https://ipi.media/turkey-denies-accreditation-to-norwegian-correspondent/)

²³ The Guardian, "British academic deported over Kurdish new year invitations", 16.03.2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/16/british-academic-deported-over-kurdish-new-year-invitations.>

²⁴ The Guardian, "Turkey acquits British academic over 'terror' leaflets charge," 23.07.2016, at <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/23/turkey-acquits-british-academic-over-terror-charge-chris-stephenson>

²⁵ Noah Barkin, Reuters, "German magazine pulls reporter from Turkey ahead of EU summit, 17.03.2016, <https://www.reuters.com/article/turkey-media-germany-idINL5N16P2YK.>

²⁶ Deutsche Welle English, "Turkey briefly detains German correspondent", 19.04.2016, <https://www.dw.com/en/german-ard-correspondent-schwenck-held-at-istanbul-returns-to-cairo/a-19198753.>

²⁷ Aylin Yazan, BBC Türkçe, "Türkiye'nin 'yasaklı yabancı gazeteciler' listesi mi var?", 27.04.2016, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160427_gazeteci_sinir_disi_liste.

sınır dışı edildiğinin bildirdiğini söylemiştir.²⁸ Lepasca'nın iddiasına göre bu yasak, Suriyeli mülteci krizi ve Kürt militanlara karşı yürütülen güvenlik operasyonlarıyla ilgili haberlere yönelik hassasiyetin arttığı bir dönemde getirilmiştir.²⁹

- 35.** Gazeteci Rod Nordland, 17.01.2017 tarihinde Londra'dan İstanbul Havalimanına varışında sınır polisi tarafından durdurularak kendisine İçişleri Bakanlığı'nın emri uyarınca girişine izin verilmediği bildirilmiş ancak herhangi bir açıklama yapılmamıştır.³⁰ Havaalanı polisi tarafından "ulusal güvenlik" gerekçesi gösterilmiş, ancak daha fazla ayrıntı verilmemiştir. Türk yetkililer daha önce Nordland'ın makalelerinden özellikle de Diyarbakır'da hükümet güçleri ile yasadışı Kürdistan İşçi Partisi (PKK) arasındaki çatışmaların ardından yaşananlara odaklanan makalesinden duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir.
- 36.** İtalyan gazeteci Gabriele Del Grande 09.04.2017 tarihinde Türkiye'nin Suriye sınırına yakın bir yerde tutuklanmıştır. Bir kitap için araştırma yaparken iki hafta boyunca Türkiye'de gözaltında tutulan Del Grande daha sonra serbest bırakılmış ve İtalya'ya sınır dışı edilmiştir. Gözaltına alınması Roma ve Ankara arasında gerginliğe neden olmuştur. İtalya Dışişleri Bakanı Angelino Alfano doğrudan devreye girerek serbest bırakılmasını sağlamaya çalışmıştır.³¹ Benzer şekilde, Mart 2019'da Thomas Seibert, Jörg Brase ve Halil Gülbeyaz isimli üç Alman gazeteci basın akreditasyon kartlarının yenilenmesinin reddedilmesi sonucunda Türkiye'den sınır dışı edilmiştir.³²
- 37.** Ege İnsan Hakları Okulu Çalıştayında konuşmacı olarak davet edilen İtalyan gazeteci Giuseppe Acconcia, 30.09.2022 tarihinde Türkiye'ye giriş yasağı olduğu gerekçesiyle çalışmaya katılamamıştır.³³ Acconcia, daha önce de Rojava'da YPG ve İŞİD arasındaki çatışmaları haberleştirmek üzere Türkiye'ye geçmeye çalışırken Urfa'nın Suruç ilçesinde 18.06.2015 tarihinde gözaltına alınmıştır. O sırada İl Manifesto için çalışmaktadır. Acconcia ve diğer üç gazeteci gözaltına alındıktan sonra serbest bırakılmış ve 20.06.2015 tarihinde sınır dışı edilmiştir. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından akreditasyonu iptal edilen Acconcia'nın Türkiye'ye girişi yasaklanmıştır.
- 38.** Yunan gazeteci Evangelos Areteos, 26.08.2022 tarihinde "kamu düzeni" gerekçesiyle Türkiye'den sınır dışı edildiğini duyurmuştur. Areteos, sosyal medya hesabından yaptığı yazılı açıklamada, Brüksel'den İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'na uçtuğunu ve polis tarafından yedi saat boyunca sorgulandığını belirtmiştir.³⁴ Son olarak, İspanya'dan sol eğilimli Podemos Partisi, EH Bildu ve Esquerra Republicana üyesi uluslararası seçim gözlemcilerinden oluşan bir ekip, 14.05.2023 tarihinde, Genel Seçimlerin ve Cumhurbaşkanlığı Seçiminin ilk turunun yapıldığı gün

²⁸ Ayla Jean Yackley, Reuters, "An American journalist living and working in Türkiye was barred from re-entering the country", 25.04.2016, <https://www.businessinsider.com/david-lepeska-barred-from-Türkiye-2016-4>.

²⁹ David Lepasca, Foreign Policy, "How I Became Another Victim of Erdogan's Press Crackdown", 02.05.2016, <https://foreignpolicy.com/2016/05/02/how-i-became-another-victim-of-erdogans-press-crackdown/>.

³⁰ Rick Gladstone, The New York Times, "Veteran Times Reporter Denied Entry to Türkiye", 17.01.2017, <https://www.nytimes.com/2017/01/17/world/europe/rod-nordland-Türkiye.html>.

³¹ Reuters, "Italian reporter freed from Türkiye after two-week detention", 24.04.2017, <https://www.reuters.com/article/uk-italy-Türkiye-reporter-idUKKBN17Q0WU>.

³² BBC News, "Türkiye expels three German journalists", 10.03.2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-47513366>.

³³ Bianet, "İtalyalı gazeteci "giriş yasağı" nedeniyle Türkiye'ye alınmadı", 30.09.2022, <https://m.bianet.org/bianet/medya/267876-italyali-gazeteci-giris-yasagi-nedeniyle-turkiye-ye-alinmadi>.

³⁴ Duvar English, "Greek journalist Evangelos Areteos deported from Türkiye", 29.12.2022, <https://www.duvarenglish.com/greek-journalist-evangelos-areteos-deported-from-Türkiye-news-61187>.

Türkiye’de gözaltına alınmış ve sınır dışı edilmiştir.³⁵ HDP tarafından davet edilen gözlemciler, Kürt nüfusunun çoğunlukta olduğu Siirt’te gözaltına alınmıştır. Gözaltında birkaç saat tutulduktan sonra ülkeyi terk etmeleri şartıyla serbest bırakılmışlardır. İspanya hükümeti gözaltı olayını kınayan bir açıklama yapmıştır.³⁶ Son olarak, 29.05.2023 tarihinde, hapisteki Rus muhalif siyasetçi Alexei Navalny ile bağlantılı olan YouTube kanalı Popular Politics’in sunucusu Irina Alleman’ın Türkiye’ye girişine izin verilmemiştir.³⁷ İstanbul Havaalanındaki sınır polisleri Alleman’a “ulusal güvenlik” gerekçesiyle beş yıl süreyle ülkeye girişinin yasaklandığını bildirmiştir. Alleman, 28 Mayıs’ta yapılan ikinci tur başkanlık seçimlerini izlemek üzere Türkiye’ye gitmeyi planlamıştır ancak giriş yasağı nedeniyle bunu gerçekleştirememiştir.

39. Yukarıda sunulan örneklerden anlaşılacağı üzere, Mahkeme’nin *Cox/Türkiye* davasında ihlal kararı vermesine neden olan hususlarda uygulamada herhangi bir iyileşme söz konusu değildir. Özellikle başarısız *darbe* girişiminden bu yana hükümet, bağımsız gazetecilik faaliyetlerini bastırmak için G-82 ve N-82 kısıtlama kodlarını araçsallaştırmakta, bu da farklı görüşlerin bastırılmasına ve ülkedeki siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerin eleştirel bir şekilde ele alınmasına engel olmaktadır. Sonuç olarak, muhalif sesler ve alternatif bakış açıları bastırıldığı için ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü baltalanmakta ve Türkiye’nin güncel meselelerinin kapsamlı ve şeffaf bir şekilde anlaşılması engellenmektedir.
40. Yukarıda sunulan örneklerin hiçbirinde gazetecilere ve entelektüellere Türkiye’ye girişlerine izin verilmemesine ilişkin tatmin edici bir açıklama sunulmamıştır. Gazetecilere ve diğer entelektüellere yönelik idari yasakların sayısının yüksek olması ve tüm örneklerin Türkiye ve Kuzey Kıbrıs’taki siyasi ve sosyal meseleleri eleştiren kişileri içermesi, hükümetin Türkiye’de ve Türkiye hakkında eleştirel görüşlerin yayılmasını engelleme yönelik bir eğilimi olduğunu göstermektedir. Kuzey Kıbrıslı gazeteciler söz konusu olduğunda ise getirilen vize zorunluluğu ve vize başvurularının çoğu zaman reddedilmesi *fili bir yasa* halini almıştır. Yaptırımlara muhatap olan kişilerin çoğu, yaptırımın arkasındaki nedenler hakkında bir fikre sahip değilken, bazıları yasakların arkasındaki gizli gündeme dair belirsiz varsayımlara sahiptir. Bu varsayımlara neden olan uygulama, idarenin “ulusal güvenlik” tehditlerine ilişkin gerekçelerini sunma yükümlülüğü bulunmaması nedeniyle çürütülememekte ya da doğrulanmamaktadır. Dolayısıyla müdahaleler, tedbirlerin muhataplarına ilgili ve yeterli gerekçelerin sunulmasına ilişkin usuli güvenceleri karşılamamaktadır.
41. Yasaklara karşı başvurulabilecek tek hukuki yol idare mahkemelerinde dava açmaktır ki bu da iki nedenden ötürü etkili değildir. İlk olarak, Türkiye’de ikamet etmeyen yabancıların Türkiye’de hukuki destek almalarının önünde ciddi pratik engeller bulunmaktadır. Diğer ise, yasal prosedürlerin oldukça uzun zaman alması ve bu süre zarfında gazetecilik faaliyetleri veya seçim gözlemciliği gibi siyasi nitelikteki diğer faaliyetlerin yapılmasının zaten mümkün olmamasıdır. Örneğin, idare mahkemeleri birkaç yıl sonra yasağı kaldırsa bile, bu durumda seçimlerin veya belirli bir gösterinin haberleştirilmesi zaten engellenmiş olmaktadır. Bu durumda, yasakların gelecekteki olası gazetecilik faaliyetlerini engelleyen devam eden bir etkisi olduğundan,

³⁵ Ryan Grim, The Intercept, “Erdogan Arrested and Expelled International Officials Observing Turkish Election”, 16.05.2023, <https://theintercept.com/2023/05/16/erdogan-arrested-deported-election-observers-Turkiye/>.

³⁶ Europapress, “El Gobierno traslada su protesta a Turquía por la retención y expulsión de diez españoles, incluidos tres parlamentarios”, 16.05.2023, <https://www.europapress.es/nacional/noticia-gobierno-traslada-protesta-turquia-retencion-expulsion-diez-espanoles-incluidos-tres-parlamentarios-20230516111732.html>.

³⁷ RadioFree Europe, “Navalny Group’s YouTube Anchor Says Barred From Entering Turkey”, 29.05.2023, https://www.rferl.org/a/russia-navalny-alleman-turkey-refused-entry/32432879.html#0_8_10089_8766_2710_248516728.

bireylerin ifade ve basın özgürlüğü hakkına sürekli bir haksız müdahale söz konusudur. Kararların uygulanma şekli, havaalanlarında gözaltı ve sınır dışı merkezlerine olası sevklerin, Türkiye'ye seyahat etmeyi düşünen eleştirel muhabirler üzerinde caydırıcı bir etki yaracağı da açıktır.

42. Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere hem yasal çerçevenin hem de hukuki uygulamanın Sözleşme standartlarıyla uyumlu olmadığı açıktır. İFÖD, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (d) bendinde yer alan, kamu düzeni ve milli güvenlik açısından tehdit oluşturma gibi muğlak kavramların idareye sınır dışı etme kararı verme konusunda geniş ve keyfi bir yetki verdiği görüşündedir.

V. Sonuçlar ve Öneriler

1. İFÖD, Mahkeme tarafından gözlemlenen yapısal sorunların devam ettiğini ve Türk makamları tarafından gerektiği gibi ele alınmadığını düşünmektedir.
2. Hükümetten, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntılı veri sağlaması istenmelidir.
3. *Hükümet, Cox/Türkiye* davasına konu Sözleşme hakkıyla ilgili olmayan bazı örnek kararlar sunmuştur. Bu nedenle, Hükümet'ten, ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasıyla ilgili olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54(d) maddesi uyarınca yabancıların sınır dışı edildiği ve Türkiye'ye yeniden giriş yasağı getirildiği yakın tarihli uygulamalarından örnekler sunması istenmelidir.
4. Son olarak, Türkiye'de yaşayan veya çalışan yabancı vatandaşların ifade özgürlüğünün önemini göz önünde bulunduran Komite, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin *Cox/Türkiye* davasında verdiği kararın uygulanmasını denetlemeye devam etmelidir.

İfade Özgürlüğü Derneği- İFÖD (Türkiye)

Web: <https://ifade.org.tr> **Twitter:** @ifadeorgtr

İfade Özgürlüğü Derneği ("İFÖD"), düşünce ve ifade özgürlüğü hakkını korumak ve geliştirmek amacıyla Ağustos 2017'de resmi olarak kurulmuştur. Dernek, herkesin düşünce ve ifade özgürlüğüne, bilgiye erişim ve bilgiyi yayma hakkına sahip olduğu bir toplum öngörmektedir.